YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)
23 päivänä tammikuuta 1997 *

Asiassa C-153/95,

jonka Raad van State van België on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

ANDRE en Co. NV

vastaan

Belgian valtio

ennakkoratkaisun vapautuksesta valuutan tasausmaksuista tietyissä tapauksissa 15 päivänä huhtikuuta 1980 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 926/80 (EYVL L 99, s. 15) tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: C. N. Kakouris (esittelevä tuomari), joka hoitaa jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit P. J. G. Kapteyn ja H. Ragnemalm,

julkisasiamies: A. La Pergola,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— ANDRE en Co. NV, edustajinaan asianajajat Jacques Steenbergen ja Harold Nyssens, Bryssel,

— Belgian hallitus, asiamiehenään ulkoasiain-, ulkomaankauppa- ja kehitysyhteistyöministeriön hallinnollisen osaston osastopäällikkö Jan Devadder,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Hubertus van Vliet ja Klaus-Dieter Borchardt,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan ANDRE en Co. NV:n, edustajanaan asianajaja Jacques Steenbergen, Belgian hallituksen, asiamiehenään asianajaja Paul Aerts, Gent, ja komission, asiamiehenään Hubertus van Vliet, esittämät suulliset huomautukset 4.7.1996 pidetyssä istunnossa,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.9.1996 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

Raad van State van België on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 7.2.1995 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 15.5.1995, EY:n

perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä, jotka koskevat vapautuksesta valuutan tasausmaksuista tietyissä tapauksissa 15 päivänä huhtikuuta 1980 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 926/80 (EYVL L 99, s. 15) 8 artiklan tulkintaa.

2 Nämä kysymykset on esitetty riita-asiassa, jossa asianosaisina ovat osakeyhtiö ANDRE en Co. NV (jäljempänä ANDRE), jolla on kotipaikka Belgiassa, ja Belgian valtio ja joka koski valuutan tasausmaksuista vapauttamista, jota ANDRE oli hakenut vuonna 1982 asetuksen N:o 926/80 mukaisesti tiettyjen viljamäärien viennin yhteydessä.

3 Ennen asetuksen N:o 926/80 antamista komissio oli antanut 26.6.1974 valuutan tasausmaksuja koskevista erityissäännöksistä asetuksen (ETY) N:o 1608/74 (EYVL L 170, s. 38), jolla pyrittiin vapauttamaan valuutan tasausmaksuista tuonti, tai tapauksesta riippuen vienti, joka tapahtui näiden maksujen käyttöönoton tai korottamisen jälkeen ennen näiden maksujen käyttöönottoa tai niiden korottamista tehtyjen sopimusten täytäntöönpanemiseksi (jäljempänä olemassa olevat sopimukset).

4 Koska asetuksessa N:o 1608/74 ainoastaan vahvistettiin valuutan tasausmaksuista vapautuksen yleisperiaatteet, komissio katsoi saatujen kokemusten perusteella, että oli syytä laatia yksityiskohtaisemmat säännöt. Tämän vuoksi se korvasi asetuksen N:o 1608/74 asetuksella N:o 926/80, jolla oli sama tavoite eli olemassa olevista sopimuksista johtuvien epäkohtien korjaaminen. Asetuksessa N:o 926/80 siis vahvistetaan perusteet ja edellykset, joiden perusteella jäsenvaltio voi myöntää tai olla myöntämättä vapautuksia valuutan tasausmaksuista.

5 Asetuksen N:o 926/80 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Vapautus voidaan myöntää ainoastaan silloin kun hakija tai sopimuspuoli, jonka lukuun tämä toimii, on velvollinen maksamaan uutena valuutan tasausmaksuna lisämaksun, jota tämä ei olisi voinut välttää, vaikka tämä olisi noudattanut tarpeellista ja tavanomaista huolellisuutta.

2. Tämän asetuksen säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta,

a) — —

b) jos todetaan, että tuote, johon uutta valuutan tasausmaksua sovelletaan, tapauksesta riippuen joko viedään uudelleen maasta tai tuodaan uudelleen maahan kuuden kuukauden kuluessa tuotteen tuonnista tai viennistä.

3. — — ." *

6 Asetus N:o 926/80 kumottiin myöhemmin 18.4.1984 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1084/84 (EYVL L 106, s. 26), eikä uutta asetusta annettu.

7 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että 15.1.—2.2.1982 tehdyillä kahdeksalla sopimuksella ANDRE myi yhtiöille, joiden kotipaikka oli Ranskassa ja Alankomaissa, viljaa, joka oli viety maasta ja toimitettu perille maalis—heinäkuussa 1982. Sopimusten mukaan myyjä vastasi viennin yhteydessä maksettavista valuutan tasausmaksuista.

* Tässä ja jäljempänä ratkaisuehdotuksessa esitetyt lainaukset asetuksesta suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa.

8 Toimitusten takaamiseksi ANDRE hankki tammikuun 1982 aikana ja helmikuun 1982 alussa tehtyjen kahdeksan sopimuksen sopimusehtojen mukaisesti yhtiöiltä, joilla oli kotipaikka Belgiassa, saman määrän näiden yritysten maahan tuomaa samantyyppistä ulkomaista viljaa. Näissä sopimuksissa oli sovittu, että vilja toimitetaan ANDRElle helmi—heinäkuussa 1982.

9 On selvää, että edellä mainittu tuonti ja vienti tapahtui jäsenvaltioiden välillä. Lisäksi viljan viennin ja tuonnin välinen aika oli alle kuusi kuukautta.

10 Belgian frangi devalvoitiin 21.2.1982. Tämän seurauksena otettiin käyttöön 8,6 prosentin suuruinen valuutan tasausmaksu, joka oli myönnettävä tuotaessa tiettyjä maataloustuotteita Belgiaan; vastaava 8,6 prosentin suuruinen valuutan tasausmaksu oli perittävä vietäessä tuotteita Belgiasta.

11 ANDRE esitti aluksi asetuksen N:o 926/80 8 artiklan perusteella Centrale Dienst voor Contigenten en Vergunnigenille (kiintiöiden ja lisenssien keskusvirasto, jäljempänä CDCV) hakemuksen, jossa se pyysi vapautusta valuutan tasausmaksusta. Koska tämä hakemus hylättiin, ANDRE teki CDCV:lle valituksen, joka myös hylättiin 24.11.1986 tehdyllä päätöksellä sillä perusteella, että viedyt tuotteet oli ostettu merkinnöin "tulliselvitetty Belgiassa" vietäviksi uudelleen maasta. ANDRE nosti tämän päätöksen kumoamiseksi kanteen Raad van Statessa.

12 Kanteessaan ANDRE katsoo, että CDCV:n päätös on asetuksen N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan vastainen. Ensimmäisessä kanneperusteessaan ANDRE katsoo, että kyseisen säännöksen mukaan vapautusta ei voida evätä silloin kun maahan tuodut tavarat viedään uudelleen maasta, mistä oli kyse pääasiassa, vaan ainoastaan silloin kun sen viennin jälkeen, jonka osalta vapautusta

pyydetään, tavarat tuodaan maahan uudelleen. Toisessa kanneperusteessaan ANDRE väittää, että vaikka asetuksen N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa annetaan oikeus evätä vapautus valuutan tasausmaksuista myös tapauksissa, joissa sellaiset tavarat viedään uudelleen maasta, joiden osalta on myönnetty valuutan tasausmaksu vientiä edeltäneen tuonnin yhteydessä, tätä säännöstä voitaisiin soveltaa ainoastaan silloin kun vapautuksen saaja olisi sama kuin se, jolle oli jo myönnetty valuutan tasausmaksu vientiä edeltäneen tuonnin yhteydessä. Tämä johtuu kantajan mukaan siitä, että asetuksen N:o 926/80 tarkoituksena on mahdollistaa vapautuksen myöntäminen valuutan tasausmaksusta sille, jonka vastuulla ovat sellaiset lisämaksut, joita tämä ei olisi voinut välttää, vaikka tämä olisi noudattanut tavanomaista ja tarpeellista huolellisuutta. Tämän vuoksi viejälle tässä tapauksessa aiheutunutta haittaa ei hyvitettäisi sellaisella edulla, joka myönnettäisiin tavarat maahan jopa enintään kuusi kuukautta ennen maasta vientiä tuoneelle toiselle tuojalle.

13 Edellä esitettyjen kanneperusteiden ja omien näkemystensä perusteella Raad van State, joka ei ollut varma asetuksen N:o 926/80 tämän säännöksen tulkinnasta, päätti lykätä asian ratkaisua ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko 15.4.1980 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, ettei sitä voida soveltaa sellaisten tuotteiden vientiin, joihin sovelletaan uutta valuutan tasausmaksua ja jotka on tuotu maahan alle kuusi kuukautta ennen vientiä?

2) Onko 15.4.1980 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, ettei sitä voida myöskään soveltaa sellaiseen vientiin, jonka osalta on maksettava valuutan tasausmaksua silloin kun tätä vientiä on edeltänyt alle kuusi kuukautta aikaisemmin tuonti, jossa valuutan tasausmaksu on myönnetty toiselle kuin sille, joka vei tuotteet maasta?"

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

14 Ensimmäisessä kysymyksessä kansallinen tuomioistuin kysyy pääasiallisesti sitä, onko asetuksen N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että siinä tarkoitetaan ainoastaan sellaisten tuotteiden vientiä, jotka tuodaan kuuden kuukauden kuluessa viennistä uudelleen maahan, vai sellaisten tuotteiden vientiä, jotka oli tätä ennen tuotu maahan alle kuusi kuukautta ennen vientiä.

15 Tämän osalta on syytä todeta, että asetuksen N:o 926/80 1 artiklassa säädetään siitä, että tuonti ja vienti vapautetaan uusista valuutan tasausmaksuista, eikä siinä eroteta toisistaan tuontia, joka edeltää tai seuraa vientiä, tai vientiä, joka edeltää tai seuraa tuontia.

16 Lisäksi on todettava, että asetuksen kolmannen perustelukappaleen mukaan "säännöksillä on tarkoitus vapauttaa harkinnan mukaan 'olemassa olevien sopimusten' perusteella tehdyt toimet valuutan tasausmaksuista". Tämän vuoksi asetus koskee erotuksetta sekä tuotteiden tuontia edeltänyttä vientiä että vientiä, jonka jälkeen tuotteet tuodaan uudelleen maahan kuuden kuukauden kuluessa viennistä.

17 Asetuksen 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan säännöksellä, jonka mukaan vapautus valuutan tasausmaksusta on evättävä silloin kun tuote ylittää kaksi kertaa jäsenvaltion rajat, pyritään varmistamaan korjausmekanismi, jotta vältettäisiin se, että toimija, jolle on myönnetty vapautus, saisi perusteetonta etua. Tapauksissa, joissa tuote ylittää rajat kahdesti asetuksen N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti, valuutan tasausmaksut kompensoituvat, joten asetuksessa tarkoitettu vapautus ei ole enää perusteltu.

18 Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että asetuksen N:o 926/80 tavoitteet täyttyvät aina kun tavarat ylittävät rajat kahdesti 8 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti; kahdesti tapahtuva ylittäminen johtaa näin ollen maksun neutraloitumiseen. Tällainen neutraloituminen ei kuitenkaan toteudu, jos viennin yhteydessä myönnettäisiin vapautus valuutan tasausmaksusta siitä huolimatta, että vastaava valuutan tasausmaksu on saatu tuotteen tuonnin yhteydessä vientiä edeltäneiden kuuden kuukauden aikana.

19 Tämän vuoksi ensimmäiseen kysymykseen on syytä vastata, että asetuksen N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että siinä tarkoitetaan myös sellaisten tuotteiden vientiä, jotka oli tuotu maahan alle kuusi kuukautta ennen vientiä.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

20 Toisessa kysymyksessä kansallinen tuomioistuin kysyy pääasiallisesti sitä, onko asetuksen N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että valuutan tasausmaksusta vapautuksen epäämiseksi riittää, että sama tuote viedään maasta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on tuotu maahan, riippumatta siitä, onko tavarat tuonut maahan sama vai toinen toimija, vai edellytetäänkö vapautuksen epäämiseksi, että nimenomaan sama toimija tuo tavarat maahan joko ennen vientiä tai sen jälkeen taikka vie ne maasta joko ennen tuontia tai sen jälkeen.

21 Tämän osalta on todettava, että asetus N:o 926/80 kuuluu olennaisena osana valuutan tasausmaksujen järjestelmään, jonka objektiivisena tarkoituksena on säännellä maataloustuotteiden hintoja näiden tuotteiden liikkuessa valtiosta toiseen ja jonka avulla pyritään välttämään mahdollisuuksien mukaan se, että näiden tuotteiden hintaan vaikuttaa jäsenvaltioiden valuutan devalvointi tai yliarvottaminen. Valuutan tasausmaksuilla pyritään muovaamaan maataloustuotteiden hintoja eikä estämään taloudellisten toimijoiden epätavallisia tappioita tai voittoja.

22 Tämän tavoitteen varmistamiseksi asetuksen N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa mainitaan valuutan tasausmaksuista vapautuksen epäämisen osalta ainoastaan itse tuote asettamatta valuutan tasausmaksuja saaville tai sen maksamaan joutuville toimijoille muita lisäedellytyksiä. Tämä aiheuttaa sen, että sellaisen lisäedellytyksen vaatiminen, jonka mukaan vapautus valuutan tasausmaksuista on evättävä ainoastaan silloin kun sama toimija tuo tavarat maahan, ei ole valuutan tasausmaksujärjestelmän ja säädettyjen vapautusten myöntämisten tai epäämisten periaatteiden mukainen.

23 On syytä vielä lisätä, että asetuksen N:o 926/80 tavoitteena ei ole suojata yleisesti toimijoita olemassa olevista sopimuksista mahdollisesti johtuvilta vahingoilta. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa 152/80, Debayser ym., 20.5.1981 antamassaan tuomiossa (Kok. 1981, s. 1291, 12 kohta), joka koski asetusta N:o 1608/74, joka korvattiin asetuksella N:o 926/80, asetuksen N:o 1608/74 tarkoitusperiin ei kuulu sen varmistaminen, että aikaisemmin sovittuja sopimusehtoja sisältävien sopimusten täytäntöönpanossa mukana olevia toimijoita suojataan yleisesti valuutan tasausmaksuilta valuuttatoimenpiteiden vuoksi.

24 Lisäksi kuten myös käy ilmi asetuksen N:o 926/80 kuudennesta perustelukappaleesta, siinä asetetaan hallinnollisen yksinkertaistamisen lisäksi tiettyjä rajoituksia väärinkäytösten estämiseksi. Tämä aiheuttaa sen, kuten myös komissio perustellusti toteaa, että jos tuote voidaan vapauttaa valuutan tasausmaksuista riippumatta siitä, että vähän aikaa aikaisemmin on myönnetty vastaavia valuutan tasausmaksuja vain sen vuoksi, että toinen toimija oli saanut nämä maksut, tämä rohkaisisi niitä, joita asia koskee, tekemään sopimuksia asetuksen tarkoitusperien kiertämiseksi, jolloin nämä saisivat vapautuksen vuoksi tuonnin yhteydessä valuutan tasausmaksuja maksamatta niitä kuitenkaan vietäessä tavarat uudelleen maasta.

25 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että silloin kun todetaan, että vienti koskee samaa tuotetta, joka on aikaisemmin tuotu maahan asetuksen N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen edellytysten vallitessa, vapautus voidaan evätä riippumatta siitä, onko tavarat tuonut maahan sama vai eri toimija.

26 Tämän vuoksi toiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että valuutan tasausmaksuista vapautuksen epäämiseksi riittää, että sama tuote viedään maasta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on tuotu maahan, riippumatta siitä, onko tavaran tuonut maahan sama vai eri toimija.

Oikeudenkäyntikulut

27 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle Belgian hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on ratkaissut Raad van State van Belgiën 7.2.1995 esittämät ennakkoratkaisukysymykset seuraavasti:

1) Vapautuksesta valuutan tasausmaksuista tietyissä tapauksissa 15 päivänä huhtikuuta 1980 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että siinä tarkoitetaan myös sellaisten tuotteiden vientiä, jotka oli tuotu maahan alle kuusi kuukautta ennen vientiä.

2) Asetuksen (ETY) N:o 926/80 8 artiklan 2 kohdan b alakohtaa on tulkittava siten, että valuutan tasausmaksusta vapautuksen epäämiseksi riittää, että sama tuote viedään maasta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on tuotu maahan, riippumatta siitä, onko tavaran tuonut maahan sama vai eri toimija.

Kakouris Kapteyn Ragnemalm

Julistettiin Luxemburgissa 23 päivänä tammikuuta 1997.

R. Grass J. L. Murray

kirjaaja neljännen jaoston puheenjohtajan tehtäviä hoitava tuomari